

—Valencians i catalans aposten pel rei austríac, majoritàriament. La guerra, de fet, no s'acabà el 1707 ni tampoc el 1714, sinó que encara durà un parell d'anys més a Sardenya. Fou un moment d'unitat important, com també a la Segona República: tant Catalunya com el País Valencià foren de les darreres zones lliures de l'estat espanyol, foren dos dels llocs amb més repressió i exiliats, cosa que generà una simpatia important.

—**Els catalans són capaços d'aprovar aleshores el seu Estatut. Els valencians, en canvi, fan tard.**

—L'Estatut català reunia el suport de més capes socials. Potser els industrials i els menestrals no volien el mateix estatut, però van ser prou generosos per a aprovar-ne un. Al País Valencià això no va passar; era una demanda més aviat circumscrita a les classes populars.

—**Han convingut als valencians, tradicionalment, les topades entre Catalunya i Espanya?**

—Potser sí. M'agradaria que hom ho estudiara a fons, però em fa l'efecte que alguns textos legals que han aprovat les Corts valencianes són més que inspirats en lleis aprovades abans a Catalunya. Tant els socialistes com ara els populars han acoblat algunes lleis catalanes a la legislació valenciana. És allò de "si ja ho han fet ells..." Sempre a la baixa, és clar.

—**Aquest paper secundari amenaça de perllongar-se anys i panys.**

—Les conjuntures canvien. Ací, per exemple, fa molts anys que la gent s'escolaritza en català, n'hi ha molts que no estan d'acord amb això que passa. Ja sabeu què diu l'*efecte papallona*: un petit moviment, en un moment i en un lloc determinat, pot desencadenar un canvi de volada. El país està molt malament, sí, però no m'agrada donar la idea que això serà eternament així. Gràcies a la pressió popular, hem avançat una mica. Si hagueren pogut, haurien eliminat l'escola en català, però ho han impedit molts pares, Escola Valenciana... Són un *lobby* de pressió molt important. Aquest país, en realitat, té molta gent que s'estima la llengua i que vol que el país avanci d'una manera determinada. Només cal que algun dia arriben al poder.

Victor Maceda

Sebastià Serra és doctor en història contemporània de la Universitat de les Illes Balears, especialista en història política i social.

“La sentència fa pensar que es vol tancar el procés autonòmic”

Com han afectat a les Balears els episodis d'enfrontament entre Catalunya i els governs espanyols?

—Sempre hi ha hagut dues línies. D'una banda, minories balears han estat a prop dels sentiments polítics de les classes dirigents catalanes en moments d'enfrontament amb Espanya. En conseqüència, entre aquests segments molt minoritaris de Mallorca i de les Balears hi ha hagut una certa influència de la situació catalana en determinats moments històrics. Per un altre costat, a les Balears sempre hi ha hagut una actitud social i política majoritària molt intensa envers Madrid. Aquesta dualitat es manté plenament vigent avui dia.

—**Quan es van viure fets històrics com ara la guerra dels Segadors, la de Successió... que van significar la derrota de les tesis de les classes polítiques catalanes de cada moment, no hi va haver conseqüències polítiques a les Balears?**

—En part, sí. Sempre hem de tenir en compte, però, que parlem de conseqüències molt relatives i que impulsen sectors molt minoritaris. Passa durant la guerra de Successió. Passa també a principi del segle XX amb la Mancomunitat de Catalunya, que acaba amb la dictadura de Primo de Rivera, i que provoca un cert moviment semblant a les Illes quan es reivindica —sense èxit— una nova Diputació i un sistema de port franc semblant al de

les illes Canàries. I, més recentment, passa d'una manera més clara amb els estatuts de Catalunya del 1931 i del 1932. Des de Mallorca parteix un vaixell amb polítics que d'una manera entusiàstica van a donar suport a l'autonomia catalana. Són els que llavors miraran d'acomplir un procés semblant: l'avantprojecte d'Estatut d'Autonomia de les Balears durant la Segona República, que no es concretà per causa de la guerra. Però aquesta conseqüència, potser la més clara, fou una iniciativa molt minoritària, en el sentit que no tenia —com en el cas català— un suport i un impuls social ampli. D'aquests exemples —de minories favorables a l'autogovern català— en trobam més, com ara quan se suspèn, durant la Segona República, la Generalitat catalana, o quan es proclama la República Catalana dins la federació de repúbliques ibèriques, o la proclamació de l'Estat Català... Tots aquests esdeveniments tenen ressò entre les minories més o menys nacionalistes a les Illes, però la pressió popular a favor de l'autonomia a les Balears és molt més feble que no a Catalunya i, per tant, les possibilitats de seguir el mateix camí polític són escasses.

—**Abans us heu referit a les dues actituds socials que hi ha a les Balears envers allò que passa a Catalunya...**

—Sí, són molt clares.

—**Sobre això, el 1903 Miquel dels Sants Oliver, intel·lectual i periodis-**

MIQUEL PAYERAS

ta mallorquí, va escriure un article, “El alma mallorquina”, en què diu que la majoria dels mallorquins –i, per extensió, podríem entendre els balears– tenen respecte a Catalunya un sentiment de societat criolla, com el que tenien les societats de les repúbliques americanes que s’independitzaren d’Espanya, i que només una minoria, que en diu “literària” i que avui anomenaríem intel·lectual, se sent propera a Catalunya. És vàlida aquesta anàlisi per a explicar els dos corrents que esmentau?

—Totalment. És cert que hi ha més aportacions teòriques i que no tots els autors ho veuen igual com Oliver, però sí que és ver que retrata bastant bé allò que passava i passa a les Balears envers els intents d’autogovern que es produeixen a Catalunya.

—La decisió del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut català pot afectar també les Balears?

—És clar que sí. No és negligible que Francesc Antich hagi dit que ell hauria fet igual com José Montilla, o que li donàs suport al Senat fa poc. Aquesta sentència fa pensar que es vol tancar el procés autonòmic. Rere d’aquesta sentència pot haver-hi el principi per a tancar-lo. No vol dir que necessàriament sigui a través d’una llei, com va ser l’intent de la LOAPA [Ley Orgànica de Armonización del Proceso Autonómico], però podria ser restringint la interpretació del finançament que es pactà l’any passat, impeding increments de noves transferències a través de vies constitucionals no previstes originàriament –com va passar amb el cas valencià i canari–, impossibilitant una integració efectiva per llei autonòmica de la immigració en la llengua i la cultura catalanes, entre molts més aspectes. I tot això afectarà no tan sols Catalunya, sinó les Balears i la resta d’autonomies.

—Quin és el pitjor element d’aquesta sentència?

—Crec que és la sensació que deixa que allò del federalisme asimètric no és possible. Tradicionalment, ens havien dit que el model basc –el que va intentar ser el pla Ibarretxe, per entendre’ns– no era la via correcta, sinó que ho era el pactisme català. Aquesta via es basava en teories jurídiques que des dels anys 90 animen la idea que és possible una mena de federalisme o autonomisme asimètric que doni a Catalunya –i al País Basc– una naturalesa política, consolidada jurídicament, diferent de la que ha estat la tradicional, i que d’alguna manera reconegués la plurinacionalitat. Em fa la sensació que amb la sentència del Tribunal Constitucional aquesta via queda en l’aire, amb un futur molt incert, per no dir que senzillament és impossible.

Miquel Payeras